

Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

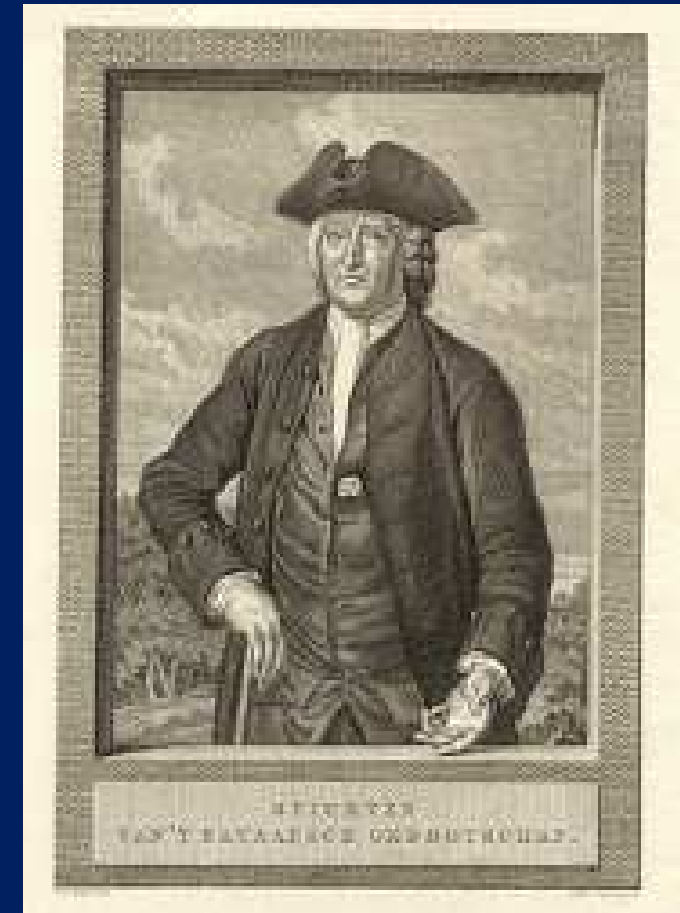
31 oktober 2014

Dr Flora B. de Waard-van der Spek

Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

Opgericht in 1769 door Steven Hoogendijk

- wijsgeer, was afkerig van verspillingen
- vermogend man
- wens een genootschap op te richten
- 'bevorderaars van konsten en wetenschappen'

Steven Hoogendijk,
door P. Stolker/Rein. Vinkeles.

Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

- **1769: Steven Hoogendijk** maakte zijn wetenschappelijke vrienden deelgenoot:
 - **Dr. Lambertus Bicker**
 - **Dr. Salomon de Monchy**
 - **Dr. Leonardus Patijn**
 - **Marinus Schouten**
 - **Ds. Cornelis Nozeman**
- **stichting van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam**

"Certos feret Experientia Fructus"

- **'De ondervinding zal zekere Vruchten geeven'**

Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

- **1769: Steven Hoogendijk maakte zijn wetenschappelijke vrienden deelgenoot:**
 - **Dr. Lambertus Bicker**
 - Dr. Salomon de Monchy
 - Dr. Leonardus Patijn
 - Marinus Schouten
 - Ds. Cornelis Nozeman
- **stichting van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam**

"Certos feret Experientia Fructus"

'De ondervinding zal zekere Vruchten geeven'

BATAAFSCH GENOOTSCHAP
der Proefondervindelijke Wijsbegeerte
te Rotterdam
GESTICHT IN HET JAAR 1769
door
STEVEN HOOGENDIJK

Lambertus Bicker (1732-1801)

- geboren te Rotterdam
- studeerde medicijnen te Leiden
- promoveerde 1757 'de Natura humana quae medicorum est '
- vestigde zich als geneesheer in Rotterdam

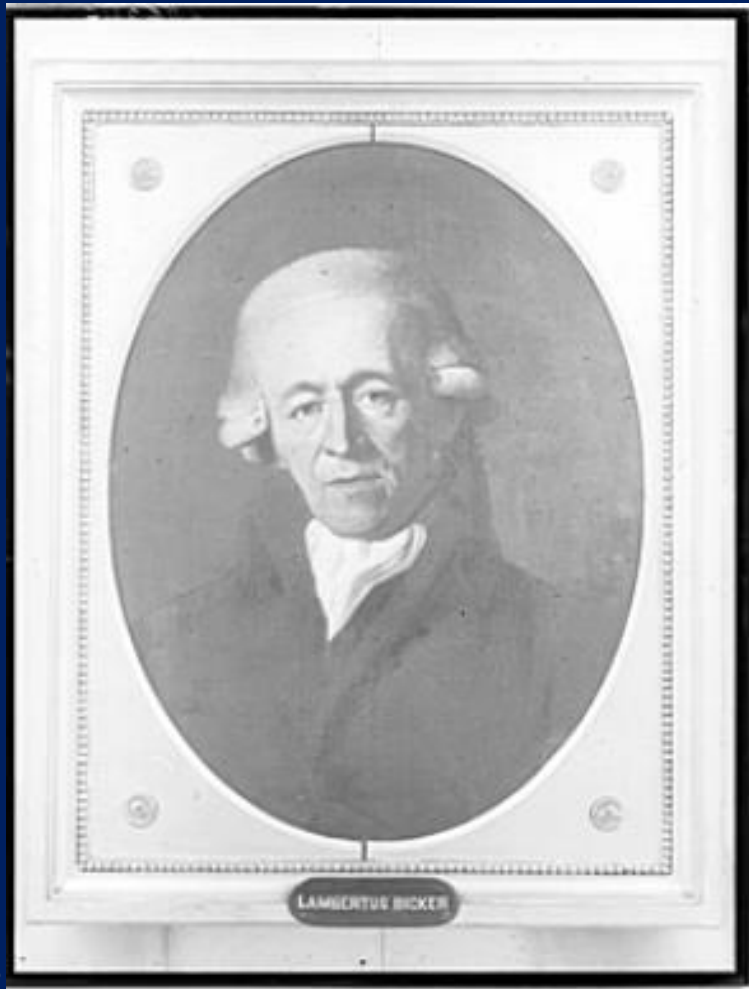
BATAAFSCH GENOOTSCHAP
der Proefondervindelijke Wijsbegeerte
te Rotterdam
GESTICHT IN HET JAAR 1769
door
STEVEN HOOGENDIJK

Lambertus Bicker (1732-1801)

- **Directeur**
- **Eerste Secretaris**
- **een zeer geacht geneesheer met een grote praktijk**
- **werkzaam aandeel in de bevordering der genees- en natuurkundige wetenschappen**
- **beschreef de roodvonk-epidemie (1778-1779 te Rotterdam)**
- **gaf verhandelingen in het licht over het zog, over de zenuwziekten in Nederland, en over de inenting**

'Raadgeeving voor de gezondheid...'

TISSOT'S EN BICKER'S
RAADGEEVING
VOOR DE
GEZONDHEID
VAN DEN
GEMEENEN MAN
VAN

LANDLIJDEN en allen, die de hulpe van eenen
bekwaamen GENEES- of HEELMEESTER
ontbeeren, of niet spoedig genoeg
bekomen kunnen;

DIENENDE TEVENS

Tot een nuttig *Genees- en Heelkundig Handboek* voot
Landheeren, Dorp-Leeraaren, weldaadige Lieden,
Dorp-Heelmeesters, en allen die zig uit men-
schenliefde of beroepshalve met het
geneezen van Zieken bemoeijen.

DERDE DRUK

AANMERKELYK VERMEERDERD EN VERBETERD.

TE ROTTERDAM,
BY REINIER ARRENBURG,
MDCCLXXII.

'Raadgeeving voor de gezondheid...'

TISSOT'S EN BICKER'S
RAADGEEVING
VOOR DE
GEZONDHEID
VAN DEN
GEMEENEN MAN
VAN
LANDLIJDEN en allen, die de hulpe van eenen
bekwaamen GENEES- of HEELMEESTER
ontbeeren, of niet spoedig genoeg
bekomen kunnen;
DIENENDE TEVENS
Tot een nuttig *Genees- en Heelkundig Handboek* voor
Landheeren, Dorp-Leeraaren, weldaadige Lieden,
Dorp-Heelmeesters, en allen die zig uit men-
schenliefde of beroepsjalve met het
geneezen van Zieken bemoeijen.

. Men vindt hier de kragtigste en eenvoudigste *Praktijk*
der Geneeskunde gebouwd op de nieuwste en gezondste
Theorie, en op eene berbaalde en nauwkeurige *overtwin-*
ding. De *Ziekten* en *baare Toevallen* worden *er* zoo
duidelyk in voorgesteld, *baare Oorzaaken* zoo onderschei-
denlyk opgegeeven, en zulke gemakelyke en permogende
* 4 *Genees-*

'Raadgeeving voor de gezondheid...'

Zeer gedetailleerde beschrijvingen van observaties

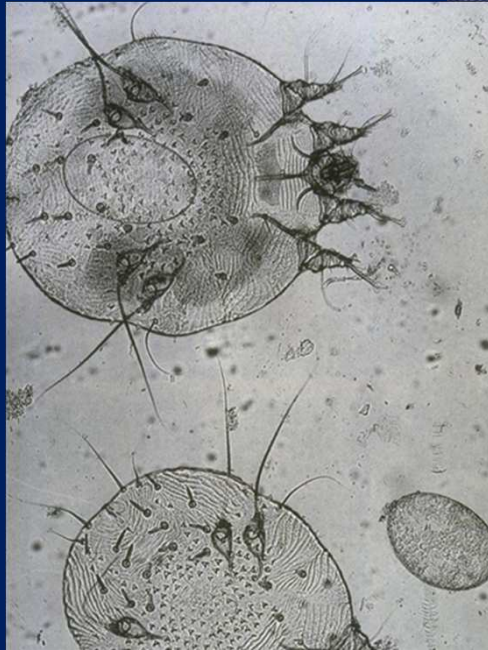
XIV. HOOFDSTUK.

Van de Kinderpokjes (2).

§. 200. **D**E Kinderpokjes zyn de algemeenste van alle de Ziektens, dewyl 'er van honderd Menschen niet meer dan vier of vyf vry blyven; men krygt haar eens, en, als men haar gehad heeft, is men 'er voor altoos bevryd voor. 't Is tevens eene van de moorddadigste Ziektens, en indien zy dikwyls zeer zagt is, is zy, op een anderen tyd, sehier zoo verwoestende als de Pest, het is eene betoogde waarheid, dat, indien men byeen voegt de slagting, die de kwaad- en goedaardige Kinderpokjes, als zy regeeren, maaken, deze Ziekte het zevende gedeelte doodt van die geenen, die zy aantast.

§. 201. MEN krygt de Pokken gewoonlyk in zyn e Kindsheid; het is zeldzaam, dat zy op eene plaats maar een Persoon aantast; en zy regeeren meestentyds onder veelen; zy houden doorgaans

'Raadgeeving voor de gezondheid...'

XXVI. HOOFDSTUK,

Van de Schurft.

§. 355. **S**CHURFT of *Kraauwagie* (1) is eene Ziekte besmettelyk door de aanrakinge van den Perfoon, of Kleederen, maar geenzins door de Lugt; weshalven men, die wegen van besmettinge mydende, geen nood heeft om dezelve te krygen.

Offchoon alle de deelen van het lighaam 'er door kunnen aangetaft worden, vertoon het Schurft zig doorgaans eerst aan de Handen, en voornaamelyk tusfchen de Vingeren. In 't be-

(1) *Scabies.*

T 3

Digitized by Google

294

Van het Schurft.

gin komen 'er één of twee-Puistjes, die met een soort van klaar Water vervuld zyn, en die lastige Jeukingen veroorzaaken. Indien men dezen door 't krabben open maakt, deelt het Vogt, dat 'er uitloopt, zig mede aan de nabuurige dee-

Verhandelingen: 1779

VERHANDELINGEN
VAN HET
BATAAFSCH
GENOOTSCHAP
DER
PROEFONDERVINDELYKE WYSBEGEERTE
TE
ROTTERDAM.

VIERDE DEEL

TE ROTTERDAM;

BY REINIER ARKENBERG, 1779.

Mit Privilegio van de Edele Groot Mogende Staten Staaten van Holland en Westvriesland.

Handwritten signature and notes.

BESCHRYVING
EENER
DOORGAANDE
SCHARLAKEN KOORTS,
GEMEENLYK
ROODVONK
GENOEMD,

Zooals die in de laatste Maanden van het Jaar 1778, en in de eerste van het Jaar 1779, te Rotterdam geregeerd heeft.

DOOR
L. BICKER.

§ I.

Hoe zeer men, van alle tijden, en vooral in de voorgaande en in deze eeuw, zich toegelegd hebbe, om de verschillende soorten van Doorgaande Ziekten (*Epidemien*), die men waargenomen heeft, naauwkeurig te beschrijven, overtuigd zijnde, dat dit de eenigste weg zij om den waaren aart derzelve, en de beste regels tot derzelver Geneezing te leeren kennen, ziet men echter, dat die Ziekten

Verhandelingen: 1779

VERHANDELINGEN
VAN HET
BATAAFSCH
GENOOTSCHAP
DER
PROEFONDERVINDELYKE WYSBEGEERTE
TE
ROTTERDAM.

VIERDE DEEL.

BESCHRYVING
EENER
DOORGAANDE
SCHARLAKEN KOORTS,
GEMEENLYK
ROODVONK
GENOEMD,

Zoals die in de laatste Maanden van het Jaar 1778, en in de eerste van het Jaar 1779, te Rotterdam geregeerd heeft.

XXII

D U I N H O U D. V I I
Beschrijving eener Doorgaande Scharlaken Koorts gemeenlijk *Roodvonk*
genoemd, zoo als die in de laatste Maanden van het jaar 1778,
en in de eerste van het jaar 1779, te Rotterdam geregeerd heeft,
door Dr. LAMBERTUS BICKER. . . . 245—383.

'Scharlaken koorts, Roodvonk genoemd'

§ VI.

Behalven die algemeene toedragt' dezer ziekte, heb ik, betrekkelijk de bijzondere toevallen en verschijnselen deszelfs, de volgende waarneemingen aangeteekend.

1. Het uitflag deed bij allen, die het eenigzins aanmerkelijk gehad hebben, zich eerst op als kleene roode spikkels, waar van de huid als bezaaid werd, die door het vergrootglas gezien, zich als kleene afzonderlijke puistjes vertoonden, en welhaast ook zoover uitpuilden, dat zij de huid op het gevoel als ruw of robbelig maakten, waarna zij met de nabijgelegen nieuwopgekomen zich vereenigden, en

'Scharlaken koorts, Roodvonk genoemd'

waren; doch hunne tong was meest wit, slijmig beflagen, bij eenigen weinigen helderrood, bij anderen hoogrood en als met puistjes bezaaid, en het water genoegzaam natuurlijk. Het uitslag kwam bij

Verwekker:

Groep A β -hemolytische streptokokken

Virulentie factoren:

- M-proteïne
- exotoxinen
- erythrogeen toxine (Spe A, Spe C)

'Scharlaken koorts, Roodvonk genoemd'

Kliniek:

Fijn-papuleus

Begin in plooien

Aardbeiting

-witte / rode

Lymfadenopathie
(bilateraal)

Vervellingen

De voornaamste gevolgen, welken ik van deze ziekte gezien heb, zijn geweest.

1. *Zwelling, ontsteeking en verzweering, voornaamelijk der oorklieren.* De zwellingen der oorklieren zijn bij eenigen reeds onder de

'Scharlaken koorts, Roodvonk genoemd'

langer, waarna zij langfaamerhand afnamen; onderwijl verflaauwde het uitflag, en de opperhuid schilferde vervolgens af, bij sommigen vroeger en bij anderen later, bij eenigen bij wijze van eene meelächtige affschilfering en bij anderen, zoodanig, dat de lijdens dezelve met geheele vellen van handen en voeten affchilden. Verscheiden echter

'Scharlaken koorts, Roodvonk genoemd'

§ VII

De voornaamste gevolgen, welken ik van deze ziekte gezien heb, zijn geweest.

Complicaties:

- 'Streptococcal toxic shock'
- 'Rheumatic fever' 0.3-3%
- **Glomerulonefritis:**
 - Bij nefritogene stam: 10-15% kans op nierbeschadiging
- Pyodermie / impetigo
- Cellulitis
- Erysipelas

Roodvonk

§ VI.
Behalven die algemeene toedragt' dezer ziekte, heb ik, betrekke-
lijk de bijzondere toevallen en verschijnselen deszelfs, de volgende
waarneemingen aangeteekend.

1. Het uitflag deed bij allen, die het eenigzins aanmerkelijk gehad
hebben, zich eerst op als kleine roode puistjes, welke eerst op de
lippen, die door het vergroten der lippen, die door het vergroten
puistjes vertoonden, en op de lippen, die door het vergroten
te huid op het gevoel als een zandkorrel, die door het vergroten
e nabijgelegen nieuwopge

contact

malaise, koorts

tong

tonsillitis

(aardbei)

incubatie
2-4 dagen

begin exantheem

verveling

(handen,
voeten)

Verhandelingen: 1779

De *Epidemie* blijft met het eindigen van *Augustus* nog dauren in deze Stad, en vooral even buiten de Stad onder het Dorp *Kralingen*, daar zij 'er nog verscheiden ten grave sleept. In deze Maand zijn 'er nog 12 aan gestorven.

ROTTERDAM,
den 6 September
1779.

SCHARLAKEN KOORTS,

GEMEENLYK

R O O D V O N K

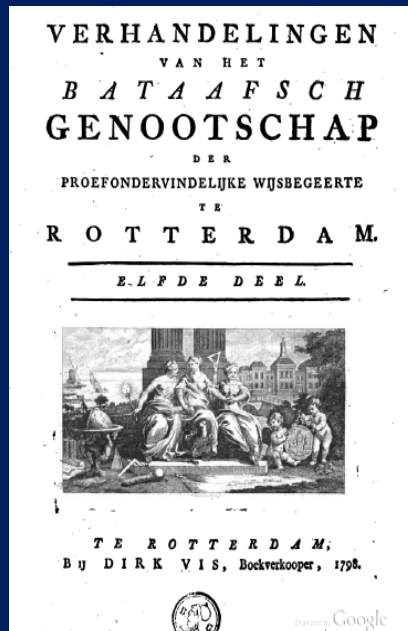
G E N O E M D,

Zoals die in de laatste Maanden van het Jaar 1778, en in de eerste van het Jaar 1779, te Rotterdam geregeerd heeft,

B O O R

L. B I C K E R.

Gedetailleerde observaties en beschrijvingen

vallen) een voortgelijke aanmerkelijke verandering in het Gelaat en de Oogen ziet: dus veranderen, bij voorbeeld, een ontstoken Aangezicht, roode Oogen enz. dikwijls in een droevig, loodkleurig Wezen enz.

§. 5.

Het is hier ook de plaats, daar 'er meer deelen in betrokken zijn, gewag te maaken van het zoogenaamde (12) *Hippocratische Gezicht*.

Een spitse Neus, holle Oogen, ingevallen Slaapen en Wangen, koude saamgetrokkene Ooren, een harde gespannen huid van het Voorhoofd en het Wezen, de kouleur van het Aangezicht voor het overige bleekgroen, of zwart, of blaauw, of loodkleurig maaken het zelve uit.

'Loodkleurige huid'

- In 17e-18^e eeuw: schoonheidsideaal:
 - liefst een zo blank mogelijk huid
 - gaf luxueus leven aan, niet hoeven te werken
- gevaarlijk soort make-up: witte loodverf, een combinatie van azijn en witte lood: 'Venetian Ceruse'.
- nieuwe laag nodig over de eerdere lagen heen

'Loodkleurige huid'

- Koningin Elizabeth I van Engeland († 1603)
- gebruikte graag witte lood : 'look' creëren , bekend als 'het masker van de jeugd'

Venetian Ceruse: effecten

- opgezwollen en ontstoken ogen
- veranderde de textuur van de huid,
- littekens of vlekken
- of een huid die soms grizig tot zwart werd
- kaalheid
- kon leiden tot de dood (door zware metaalvergiftiging)

Bataafsch Genootschap gesticht in het jaar 1769

BATAAFSCH GENOOTSCHAP

der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

te Rotterdam

GESTICHT IN HET JAAR 1769

door

STEVEN HOOGENDIJK

1769: James Cook beschreef tatoeages

- In juli 1769 schreef kapitein James Cook na zijn eerste reis naar Polynesië over mensen die hun lichaam beschilderden.
- Zij noemden deze methode 'tattow'.
- 'tattoo' (Engelse woord) is afkomstig van 'tatu' (Tahitiaanse woord) dat merken betekent.
- Na de zeereizen van kapitein Cook werd ook het tatoeëren onder zeelieden populair.
- Het werd een bewijs van avonturen in verre landen en van wat ze hadden meegemaakt.

Sydney Parkinson's Journal, 13th July 1769

Cook first came across tattooing in
Tahiti:

- many of the peoples of the Pacific islands and New Zealand decorated themselves in this way.
- Some of the Endeavour's crew decided to get tattoos.

"Mr Stainsby (an able seaman), myself, and some others of our company, underwent the operation, and had our arms marked."

Gevolgen 'black henna tattoo'

- Paraphenyleen diamine (PPD)
 - Haarverven
 - Azo kleurstoffen
 - Versneller bij rubber vulcanisatie
 - Toegevoegd aan henna ('black henna')
- Tijdelijke tattoos kunnen permanente gevolgen hebben !!
- PPD kruis-reactiviteit: azo kleurstoffen, sulfonamides, PABA 'zonnebrandmiddelen', lokale anesthetics (benzocaine, procaine)

Een week na plaatsen 'black henna tattoo'

Een week na plaatsen 'black henna tattoo'

'Tijdelijke' 'black henna tattoo'

Allergische reactie op 'black henna tattoo'

Bron: www.gerardjoling.nl

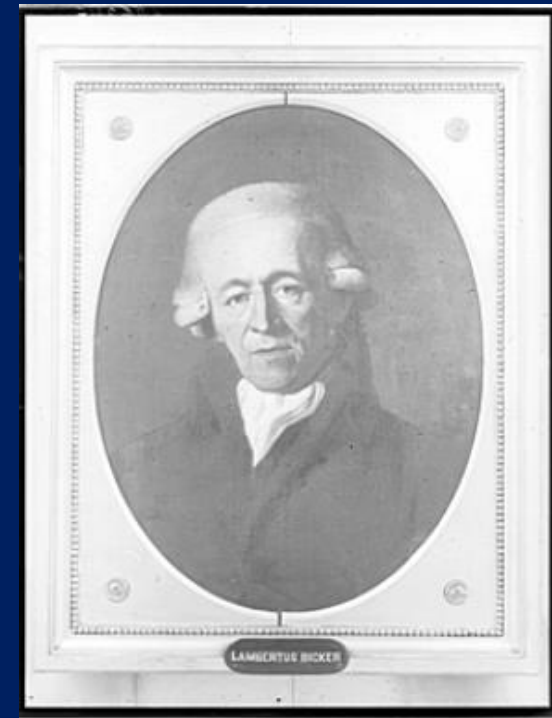
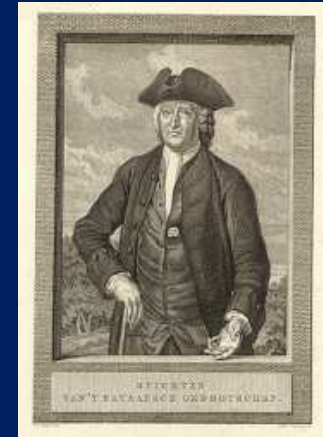
Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

Opgericht in **1769** door **Steven Hoogendijk**

- wetenschappelijke vrienden :
 - **Dr. Lambertus Bicker**
 - **Dr. Salomon de Monchy**
 - **Dr. Leonardus Patijn**
 - **Marinus Schouten**
 - **Ds. Cornelis Nozeman**

"Certos feret Experientia Fructus"

- **'De ondervinding zal zekere Vrugten geeven'**

Bataafsch Genootschap

der Proefondervindelijke Wijsgebeerte

De tijd tikt door.....

Ontwikkelingen in geneeskunde en techniek....

‘Teneinde een meer efficiënte service te geven aan onze patiënten is deze praktijk geheel geautomatiseerd.....’

Bataafsch Genootschap....

"Certos feret Experientia Fructus"

Een goede dokter beheerst
zowel
de Geneeskunde als de Geneeskunst.

- **Geneeskunde: kennis**
- **Geneeskunst: de wijze waarop men met de kennis omgaat**
 - **Degelijke medisch inhoudelijke kennis**
én
 - **Respect, empathie en een luisterend oor**

Bataafsch Genootschap

der Proefondervindelijke Wijsgebeerte

Protectrix	H.K.H. Prinses Beatrix
Praeses Magnificus	Ing. A. Aboutaleb
President Directeur	Mevr. dr. F.B. de Waard-van der Spek
Directeuren	Prof. ir. L. van der Sluis Prof. dr. H.W. Tilanus Prof. ir. drs. J.K. Vrijling
1e Secretaris	Ir. G.H.G. Lagers
2e Secretaris	Drs. A.S. Sijsma
President Administrateur	Mr. C.E. Dutilh
Administrateurs	A.D. Fontein Mr. N.W. de Kanter Mr. C.J.H. baron van Lynden Mr. B. Westendorp

Bataafsch Genootschap

der Proefondervindelijke Wijsgebeerte

- **Vooruitblik**
- **Lezingen cyclus**
- **Steven Hoogendijk studieprijzen**
- **Internationale Steven Hoogendijk Award**
- **Interactie : 1 + 1 is meer dan 2**
- **Actieve betrokkenheid en participatie van de leden**
- **2019: 250 jarig bestaan**

Prof ir drs JK Vrijling

- opgeleid als ingenieur aan de TU Delft én als econoom in Rotterdam
- werkte bij Rijkswaterstaat aan een van Nederlands grootste publieke werken, de Deltawerken
- onder andere nauw betrokken bij het ontwerp en de realisatie van de Oosterscheldekering en de Maeslantkering.

Prof Han Vrijling

Als senior partner bij een adviesbureau in de infrastructuur sector geeft hij aan:

- "Ik vind het mooi om, samen met u, schijnbaar onoplosbare vraagstukken toch op te lossen. Vroeger waren dat vooral technische vraagstukken, tegenwoordig zitten er veel meer belangen aan tafel."

Overdracht

Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte

31 oktober 2014

Dr Flora B. de Waard-van der Spek